ECLI:LV:AT:2018:0213.A420252317.3.L

Lieta Nr. A420252317
SKA-818/2018
Administratīvo lietu departaments

**Latvijas Republikas Augstākā tiesa**
**LĒMUMS**
Rīgā 2018.gada 13.februārī

Augstākā tiesa šādā sastāvā:
tiesnese Vēsma Kakste
tiesnese Anita Kovaļevska
tiesnese Dace Mita

rakstveida procesā izskatīja /pers. A/ un /pers. B/ blakus sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2017.gada 15.novembra lēmumu par tiesvedības izbeigšanu lietā.

**Aprakstošā daļa**

[1] Pieteicējas /pers. B/ un /pers. A/ vērsās Nacionālajā veselības dienestā, lai saņemtu atlīdzību no Ārstniecības riska fonda par kaitējumu, kas nodarīts saistībā ar tuvinieka nāvi ārsta vainas dēļ. Nacionālais veselības dienests piešķīra pieteicējām atlīdzību kopumā 50% apmērā no maksimāli noteiktās summas. Pēc šā lēmuma pieņemšanas Rīgas rajona tiesa taisīja ārstu notiesājošu spriedumu krimināllietā, ar kuru citastarp apmierināts cietušās /pers. A/ pieteikums par morālā kaitējuma un zaudējumu atlīdzības piedziņu. Spriedums ir stājies spēkā.

Lai saņemtu labvēlīgāku lēmumu par atlīdzības izmaksu no Ārstniecības riska fonda, pieteicējas par Nacionālā veselības dienesta lēmumu vērsās Veselības ministrijā ar apstrīdēšanas iesniegumu. Ministrija atstāja negrozītu sākotnējo lēmumu.

[2] Pieteicējas vērsās administratīvajā tiesā ar pieteikumu par labvēlīgāka administratīvā akta izdošanu, ar kuru viņām fonda atlīdzība tiktu piešķirta pilnā apmērā.

[3] Ar Administratīvās rajona tiesas 2017.gada 15.novembra lēmumu lietā izbeigta tiesvedība daļā par labvēlīgāka administratīvā akta izdošanu /pers. A/.

Tiesa norādīja, ka atbilstoši Pacientu tiesību likuma 16.panta piektajai daļai atlīdzību par pacienta dzīvībai vai veselībai nodarīto kaitējumu neizmaksā, ja pacients atlīdzību par viņa dzīvībai vai veselībai nodarīto kaitējumu, kā arī par viņam radītiem ārstniecības izdevumiem jau ir saņēmis civilprocesa vai kriminālprocesa ietvaros. Ievērojot, ka pieteicēja /pers. A/ ir saņēmusi morālā kaitējuma atlīdzinājumu kriminālprocesa ietvaros, viņai nav subjektīvo tiesību vērsties ar atlīdzinājuma prasījumu no Ārstniecības riska fonda.

[4] Pieteicējas iesniedza blakus sūdzību par tiesas lēmumu. Blakus sūdzībā norādīti turpmāk minētie argumenti.

[4.1] Pieteicējām, vēršoties Nacionālajā veselības dienestā, abām kopā bija tiesības pretendēt uz kaitējuma atlīdzību 100% apmērā, nevis 50% apmērā. Šajā laikā arī nepastāvēja Pacientu tiesību likuma 16.panta piektajā daļā noteiktais apstāklis. /pers. A/ prasījums par morālā kaitējuma kompensāciju krimināllietā tika apmierināts pēc tam, kad Nacionālais veselības dienests jau bija pieņēmis lēmumu un atzinis pieteicēju tiesības uz kaitējuma atlīdzību. Morālā kaitējuma atlīdzību kriminālprocesa ietvaros saņēma tikai /pers. A/. Tā kā /pers. B/ krimināllietā nepieteica prasījumu, nav tiesiska pamata uz viņu attiecināt minēto tiesību normu. Turklāt Veselības ministrija lēmumu apstrīdēšanas kārtībā pieņēma vairāk nekā pēc gada pēc sākotnējā lēmuma apstrīdēšanas.

[4.2] Apstrīdēšanas procesā izdotais administratīvais akts ir sākotnējā lēmuma galīgais noregulējums, nevis jauns lēmums. Tādējādi tiesai bija jāpārbauda tie faktiskie apstākļi, kas pastāvēja sākotnējā lēmuma izdošanas laikā un jāvērtē noteiktā atlīdzinājuma apmēra pareizība.

[4.3] Pārējie sūdzībā norādītie argumenti attiecas uz lietas izskatīšanu pēc būtības.

**Motīvu daļa**

[5] Pieteicēju blakus sūdzība ir pamatota, bet pārsūdzētais lēmums ir atceļams.

[6] Atbilstoši Latvijas Republikas Satversmes 92.panta trešajam teikumam nepamatota tiesību aizskāruma gadījumā ikvienam ir tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu.

Valsts ir noteikusi tiesības uz atlīdzību par dzīvībai un veselībai nodarītu kaitējumu un ārstniecības izdevumiem no Ārstniecības riska fonda. Tāpat noteikusi priekšnosacījumus, kārtību un apmērus tā saņemšanai. Pieteicēju subjektīvās tiesības vērsties tiesā par atlīdzības piešķiršanu noteic šo personu statuss (pacients vai pacienta tuvinieks). Savukārt jautājums par šo personu tiesībām uz konkrētu atlīdzinājuma apmēru ir lietā pēc būtības izlemjamais jautājums. Tiesas uzdevums, izskatot lietu, ir pārbaudīt un novērtēt attiecīgā gadījuma apstākļus un tiesisko regulējumu. Tiesai citastarp jāveic kontrole arī pār to, vai tiek ievērotas personas tiesības saņemt *atbilstīgu* atlīdzinājumu.

No 2013.gada 17.oktobra grozījumu Pacientu tiesību likumā izstrādes materiāliem pirmšķietami nav secināms, tieši kā jānotiek maksājumiem no

riska fonda sazobē ar krimināllietā vai civillietā pieprasītu atlīdzību, lai nodrošinātu minēto tiesību. Saeimas Sociālo un darba lietu komisijas deputāti 2013.gada 15.oktobra sēdē vienojās, ka no grozījumu izdarīšanas vēl pāris gadus Ārstniecības riska fonda darbību nepieciešams sašaurināt, lai praksē redzētu, cik labi fonds darbosies. Proti, persona vairs nevar pretendēt uz Ārstniecības riska fonda atlīdzinājumu, ja kriminālprocesa vai civilprocesa ietvaros atlīdzinājums jau saņemts. Tādējādi, ja personai jau ir atzītas tiesības uz atlīdzinājumu no Ārstniecības riska fonda, tā vēlāk var saņemt atlīdzinājumu arī civilprocesa vai kriminālprocesa ietvaros. Ja savukārt personai ir atzītas tiesības uz atlīdzinājumu civilprocesa vai kriminālprocesa ietvaros, tai vēlāk nevar atzīt tiesības uz atlīdzinājumu no Ārstniecības riska fonda. Deputāti citastarp diskutēja arī par šāda regulējuma pareizību un to, vai personas reālās dzīves situācijās sapratīs, ka viņu izvēle vispirms vērsties ar prasību par atlīdzinājumu civilprocesa ietvaros vai pieteikt tādu krimināllietā, ja tāda ir, liegs viņiem tiesības prasīt atlīdzinājumu no Ārstniecības riska fonda.

Tādēļ atlīdzinājuma no riska fonda daļējas piešķiršanas vai nepiešķiršanas gadījumā pārbaude veicama kopsakarā ar to, vai noteiktais atlīdzinājuma piešķiršanas mehānisms nodrošina tiesības saņemt atbilstīgu atlīdzinājumu.

Tāpat tiesai jāvērtē, par kādu kaitējumu vai zaudējumiem atlīdzinājums saņemts krimināllietā, kā arī pieteicēju arguments, ka sākotnējais lēmums par atlīdzinājumu pieņemts pirms sprieduma krimināllietā spēkā stāšanās.

[7] Vienlaikus vēršama pirmās instances tiesas uzmanība uz apstākli, ka Satversmes tiesā ir ierosināta lieta Nr. 03?33-2017, kurā risināms jautājums par to, vai Ministru kabinets, ļaujot pacienta mantiniekiem prasīt atlīdzinājumu no Ārstniecības riska fonda, nav pieņēmis noteikumus ārpus likumā sniegtā pilnvarojuma, tā kā, pieteikuma Satversmes tiesā iesniedzējtiesas ieskatā, Pacientu tiesību likuma 16.panta pirmā daļa mantinieku tiesības neparedz. Tālab pirmās instances tiesai jāapsver jautājums par tiesvedības apturēšanu līdz Satversmes tiesas sprieduma spēkā stāšanās dienai.

**Rezolutīvā daļa**

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 129.[1]panta pirmās daļas 1.punktu, 323.panta pirmās daļas 2.punktu un 324.panta pirmo daļu, Augstākā tiesa

**nolēma**

Apmierināt /pers. A/ un /pers. B/ blakus sūdzību.
Atcelt Administratīvās rajona tiesas 2017.gada 15.novembra lēmumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai rajona tiesai.
Atmaksāt /pers. A/ un /pers. B/ samaksāto drošības naudu 15 *euro*.
Lēmums nav pārsūdzams.

Tiesnese V. Kakste

Tiesnese A. Kovaļevska

Tiesnese D. Mita